

N:o 66.

Af herr **G. F. Östberg**, *om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till förändrade bestämmelser rörande bevillingstaxeringen, hvilande på den s. k. deklarationsprincipen.*

Det är både känt och erkänt, att bevillingstaxeringarna, hos oss ej lemna ett tillfredsställande resultat. Svårigheterna dervid ligga hufvudsakligen deri, att taxeringsförrättarne sakna tillräckligt materiel för att bedöma de skattskyldiges inkomst. Men den utväg, som ligger närmast till hands för att afhjelpa denna olägenhet, nemligen att ålägga de skattskyldige att sjelfva uppgifva sina inkomster, och som i utlandet ganska allmänt tillämpas, har man hos oss icke velat använda. Det har flere gånger ifrågasatts, att hos oss införa denna skyldighet, men de komitéer och myndigheter, som derom uttalat sig, hafva icke funnit en sådan föreskrift lämplig, och de yrkanden, som inom Riksdagen gjorts derom, hafva alltid afvisats. Det finnes dock giltiga skäl att ånyo framställa ett sådant yrkande.

Då frågan varit före, har man alltid erkänt, att sjelfdeklarationen är principiellt riktig och att densamma är gagnelig eller till och med nödvändig för ett väl ordnadtt beskattningssystem, men man har funnit, att den icke är lämplig för de hos oss rådande förhållandena. Man har dervid velat göra gällande, att sjelfdeklaration icke är hos oss nödvändig, att den är motbjudande för vårt föreställningssätt och skulle väcka stor ovilja och slutligen att den skulle föranleda svikliga uppgifter och alstra demoralisation.

Då man ansett sjelfdeklaration vara hos oss af mindre vigt, har man tänkt derpå, att den allmänna bevillningen icke för närvarande intager ett särdeles betydande rum inom vårt beskattningsväsen. Om man emellertid betänker, att kommunalbeskattningen helt och hållet hvilar på bevillningen till staten och att de kommunala bördorna inom de flesta delar af vårt land äro mycket betungande, så måste man erkänna, att det redan under hittills rådande förhållanden varit af stor vigt, att taxeringen sker så rättvist som möjligt. Men dertill kommer, att den på taxeringen hvilande beskattningen till staten kommer att ökas. Detta blir en omedelbar följd af senaste riksdagsbeslut, enligt hvilket de ordinarie skatter, som komma att upphöra, äro afsedda att ersättas af direkta skatter, men man har all anledning att vänta, att de direkta förmögenhets- och inkomstskatterna måste ytterligare ökas för tillgodoseende af statens alltjemt växande behof. Och i samma mån detta sker, skall det också visa sig allt mera nödvändigt att anlita alla till buds stående medel för att åstadkomma en rättvis taxering. Men om man erkänner, att det inom en ej aflägsen framtid blir alldeles nödvändigt att införa bestämmelser om sjelfdeklaration hos oss liksom i ett stort antal främmande länder, så borde man, enligt mitt förmenande, ej dröja med att gifva dem en plats i vår bevillningsstadga. En för det allmänna uppfattningssättet så främmande institution behöfver sin tid för att utföva den verkan, man dervid vill vinna, och ju längre man uppskjuter saken, ju längre dröjer det, innan det blir möjligt att åstadkomma en fullt rättvis inkomstbeskattning.

Att ett stadgande om obligatorisk sjelfdeklaration på många håll skulle väcka ovilja, är otvifvelaktigt. Detta gäller främst om dem, som önska undandraga sig att skatta för hela sin inkomst och under nuvarande förhållanden utan svårighet vinna sin önskan, men det gäller äfven om många andra, som hysa obenägenhet att uppgifva sina inkomster. För de motiv, som förestafva de förres ovilja mot sjelfdeklarationen, kan icke lagstiftaren vika undan. Man har vant sig att mildt bedöma försöket att undandraga sig pligten att i mån af sina inkomster skatta till stat och kommun, liksom man i äldre tider ansåg luredrejeriet ganska tillåtligt, och dock visar det ena såväl som det andra brist på redbarhet och pligtkänsla. Sådant bör lagstiftningen motarbeta, men ej skydda. Hvad åter angår den obenägenhet för reformen, som beror derpå, att frågan gäller

något nytt och obepröfvadt, så tror jag icke, att man bör fästa så stor vikt dervid. Om en person ej har något emot att i taxeringslängden se den siffra, som betecknar hans verkliga inkomst, så bör det icke ligga något obehagligt deruti, att den kommit dit på grund af hans egen uppgift. Deklarationen medför visserligen något besvär, men om, såsom annorstädes är vanligt, blanketter tillställas den skattskyldige genom beskattningsmyndigheten, så synes besväret att ifylla desamma icke kunna blifva alltför betungande. Men dessutom bör den skattskyldige, som vill göra rätt för sig, betänka, att i samma mån andra lyckas undandraga sig en del af sin skattskyldighet, få alla de, som äro rätt uppskattade, betala mera, än de rättvisligen borde, såväl till staten som till kommunen. Och obilligheten deraf framstår i så mycket starkare dager, som det företrädesvis är personer med mycket stora inkomster, som lättast kunna undandraga sig att skatta för en del af desamma, under det att personer med små inkomster, framför allt löntagare, måste skatta för hvarje öre. Enligt min öfvertygelse skall den pligttrogne medborgaren mycket snart erkänna deklarationsskyldigheten såsom gagnelig och rättvis och utan missnöje för egen del underkasta sig densamma.

Då man hyser fruktan för falska uppgifter och deraf härflytande demoralisation, tror jag, att man ser frågan från alltför inskränkt synpunkt. Det är mycket möjligt, ja troligt, att en och annan, som anser fullt tillåtligt att bedraga staten på en skatteinkomst, skall lemna en för låg uppgift å sina inkomster i hopp att undslippa straff därför, men man kan med all säkerhet antaga, att det allmänna föreställningssättet ganska snart skall utveckla sig derhän, att det anses ohederligt att lemna en falsk uppgift. En sådan uppfattning hos allmänheten jemte fruktan för straff skall enligt min tro förebygga, att origtiga uppgifter mera allmänt förekomma.

Utlandets skattelagar hafva ganska allmänt upptagit denna princip, och då en redogörelse för det sätt, hvarpå den blifvit tillämpad i andra länder, är egnad att belysa ämnet, skall jag derom lemna några uppgifter.

Den för *Preussen* gällande lagen om inkomstbeskattning af den 24 juni 1891 innehåller följande stadganden i det ifrågakvarande ämnet:

Hvar och en skattskyldig, som redan taxerats för en inkomst af mera än 3,000 mark, skall på årligen skeende anmaning, som offentligen kungöres, lemna uppgift om sin beskattningsbara inkomst. Denna skall inom dervid föreskrifven tid, som ej må sättas till mindre än fjorton dagar, afgifvas antingen skriftligen enligt ett af finansministern fastställt formulär, som kostnadsfritt tillhandahålles, eller muntligen till protokollet, under försäkring att uppgiften är lemnad efter bästa förstånd och samvete. Aktiebolag m. fl. äro dessutom förpligtade att aflemna sina årsberättelser äfvensom utdrag af räkenskaperna jemte bolagsstämmobeslut, som hafva afseende derå. Andra skattskyldige äro pligtige att afgifva deklaration, om de af skattekommissionen särskildt uppfordras dertill, och ega, ifall så icke sker, rättighet att inom den för deklarationers afgifvande bestämda tid aflemna sådan.

I skatteuppgiften skall hela beloppet af inkomsten angifvas, fördelad under olika rubriker, såsom inkomst af kapital, inkomst af fast egendom, inkomst af handel och industriel verksamhet, aflöning och annan inkomst, som ej kan hänföras till förestående kategorier; inkomst af fastighet eller affärsverksamhet utom beskattningsdistriktet skall särskildt angifvas, hvarjemte uppgift skall lemnas å räntor m. m., hvarför afdrag yrkas.

I fråga om sådan inkomst, hvars belopp endast genom beräkning kan bestämmas, eger den skattskyldige rätt att i stället för ett bestämdt inkomstbelopp angifva de förhållanden, hvilka skattekommissionen behöfver för att beräkna inkomsten.

Den som icke inom föreskrifven tid fullgör den honom åliggande deklarationsskyldigheten, förlorar rätten att öfverklaga sin beskattning för det ifrågavarande skatteåret, så vida ej ursäktande omständigheter föreligga.

Den, som efter ytterligare skedd särskild uppfordran icke aflemnar sin skattedeklaration inom fyra veckor, är skyldig att betala en tillägsskatt af 25 procent och dessutom gälda den skatt, som genom hans underlåtenhet kan hafva blifvit staten undandragen.

Den, som i sin skatteuppgift eller vid besvarande af från vederbörande framställda frågor eller i besvär öfver beskattning med vett och vilja antingen lemna origtiga eller ofullständiga uppgifter, i afsigt att undandraga sig skatt, eller förtiger skattskyldig inkomst, som han enligt lagens föreskrift är skyldig att angifva, straffas med

fyra- till tiodubbla beloppet af den summa, han undandragit eller sökt undandraga staten, men minst med böter af 100 mark.

Om af omständigheterna kan antagas att förseelsen visserligen skett med vett och vilja, men utan afsigt att undandraga sig skatt, bestämmes straffet till böter från 20 till 100 mark. Den, som innan angivelse eller undersökning egt rum, berigtigar eller fullständig sin uppgift, blir strafflös.

Utkräfvandet af den undanhållna skatten eger rum jemte och oberoende af straffet.

Pligten att erlägga resterande skatt preskriberas efter tio år och öfvergår på arfvingarne, dock för desse med en preskriptionstid af fem år och med begränsning inom beloppet af deras arfsandelar.

Skattskyldige, som vid taxeringen förbigåtts eller blifvit skattefria eller taxerats till ett lägre skattebelopp, än som motsvarar deras verkliga inkomst, utan att ett straffbart undanhållande af skatten egt rum, äro förpligtade att inbetala det belopp, hvarom statskassan gått förlustig. Denna pligt sträcker sig tillbaka till de tre skatteår, som föregått det skatteår, under hvilket för låg skatt befunnits hafva erlagts. Förpligtelsen att betala resterande skattebeloppet öfvergår till arfvingarne intill ett belopp, motsvarande deras arfsandelar.

Embetsmän, som hafva befattning med taxeringen, eller medlemmar af skattekommissionerna, som obefogadt uppenbara, hvad som kommit till deras kändedom angående en skattskyldiges förvärf, förmögenhet eller inkomst eller i synnerhet innehållet af en skattedeklaration eller de deröfver förda förhandlingar, straffas med böter intill 1,500 mark eller med fängelse intill tre månader. Åtal härför ege rum endast på begäran af regeringen eller af den ifrågasvarande skattskyldige.

De i lagen stadgade böter kunna förvandlas till fängelse.

Rörande lagstiftningen i andra länder skola meddelas några uppgifter ur den af Claes Westman år 1879 enligt offentligt uppdrag utarbetade redogörelse angående inkomstskatten i vissa främmande länder.

Deklarationsprincipen är liksom i Preussen strängt genomförd i de *engelska* och *italienska* lagarne. Enligt den förra kan skattskyldig genom böter tillhållas att aflemna sin deklaration, enligt

den senare straffas underlåtenhet i detta fall med en tilläggsskatt, hvarjemte är stadgadt att offentlig myndighets bistånd icke kan erhållas för indrivande af inkomst, som ej är i behörig ordning till beskattning anmäld. Öfriga lagar stadga ej direkt straff för underlåtenhet att lemna deklaration, men medföra vanligen den påföljd, att rättigheten att öfverklaga beskattningen går förlorad; enligt den sachsiska lagen förlorar man dessutom rättigheten att från sin bruttoinkomst beräkna afdrag för räntor å skulder, grundskatt m. m., hvilket annars är medgifvet.

Enligt den *sachsiska* lagen, utgifven den 22 december 1874, skall deklaration affordras den skattskyldige, som dervid erhåller en blankett för förklaringens afgifvande. Sådan uppgift skall dock ej affordras de skattskyldige, hvilkas inkomster man med visshet vet understiga ett belopp af 1,600 mark.

Tyngdpunkten hos den ifrågarande lagstiftningen ligger emellertid i de straffbestämmelser, som drabba oriktig uppgift till beskattningsmyndigheten. Sålunda stadgar den engelska lagen såsom straff därför förhöjning af skatten till tredubbla beloppet och böter intill £ 20. Enligt den sachsiska lagen skall i sådant fall erläggas fyra à tio gånger beloppet af det, man sökt undansnilla. Den i kantonen *Bern* den 18 mars 1865 utgifna lagen föreskrifver, att skattskyldig är pliktig utgifva dubbla beloppet af den skatt, som under föregående tio år undandragits statskassan, och den i kantonen i *Zürich* den 2 mars 1879 utgifna lagen stadgar ett straff af fem gånger det belopp, som under de sista två åren blifvit för litet angifvet; enligt begge dessa lagar skola den aflidnes arfvingar ansvara för dessa belopps erläggande. Den *danska* lagen af den 2 juli 1870 stadgar, att den som lemnat falsk uppgift är skyldig erlægga tiodubbla beloppet af den undanhållna skatten och att hans arfvingar ansvara för dubbla beloppet deraf.

Den för *Nordamerikas förenta stater* år 1861 antagna lagen, hvilken dock efter sju år upphäfdes, stadgade deklarationsskyldighet; enligt densamma straffades uraktlåtenhet att lemna uppgift med erläggande af 25 procent af skattens belopp och oriktig uppgift med erläggande af 100 procent deraf.

I *Norge* förelåg år 1878 förslag till införande af inkomstskatt. Detta innehöll bestämmelser om fakultativ sjelfdeklaration; för oriktig uppgift föreslogs böter af tio gånger beloppet af den

undandragna skatten, dock ej under 20 kronor, hvarjemte vid upprepande af förseelsen kunde tillämpas fängelsestraff i stället för böter.

Dessa korta antydningar visa, att man i de främmande länder, som hafva inkomstbeskattning, ganska allmänt ansett sig nödsakad att vid taxering anlita sjelfdeklarationen, och efter min uppfattning är behofvet deraf hos oss icke mindre. Den utländska lagstiftningen i ämnet ger en god ledning för bedömande af de stadganden, som i vårt land kunna blifva lämpliga, om man ock för närvarande icke bör stadga alltför stränga bestämmelser, utan hellre med varsamhet beträda denna väg.

Jag vågar dock icke nu framlägga ett positivt förslag rörande denna fråga, hvarå jag önskat fästet Riksdagens förnyade uppmärksamhet, helst jag icke kan föreställa mig, att ett sådant förslag skulle utan grundlig utredning kunna vinna godkännande, och inskränker mig därför till att föreslå,

att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till förändrade bestämmelser rörande bevillningstaxeringen, hvilande på den grundsats, att skattskyldig är pliktig att till taxeringsmyndigheterna uppgifva beloppet af sin beskattningsbara inkomst.

Stockholm den 24 januari 1893.

G. F. Östberg.

I denna motion instämma:

Aug. Pettersson,
från Österhanninge.

E. Åkerlund.

O. W. Redelius.
